

válik, olyan gépet szerkesztenek, amellyel az ily módon való magvetést gépesíteni lehet.

Helsinkibe visszatérve, a nyári szabadságon levő földművelésügyi miniszter helyett fogadott a miniszter első helyettese, KORPELA úr. Tájékoztattott a minisztérium szervezetéről és erdőgazdaság-politikai terveiről. A minisztériumban összesen mintegy 100 fő dolgozik, az Erdészeti Osztálynak a létszáma 5 fő. Munkájukat a kutatóintézetre, erdészeti bizottságokra, egyesületekre, állami és magánerdők igazgatóságaira támaszkodva látják el. A főosztályok a minisztériumban: mezőgazdasági, állategészségügyi, erdészeti, vadászati-halászati és általános főosztály.

A délutánt az Erdészeti Egyetem gépesítési professzorával, KALLE PUTKISTO-val töltöttem. 1973-ban 65 hallgatót vettem fel, akiket 1020 jelentkezőből kellett kiválasztani. A kiválasztást számítógépek végezték, politikai, egyéb szempontok figyelembevételére csak a számítógépek által kiválasztott, legjobb jelöltek felvételénél volt mód. Ilyen nagy érdeklődés Finnországban csak az orvosi pálya iránt van. Ez mutatja, hogy az erdőzet itt a legjobban megbecsült szakmák egyike.

A gyönyörű idő, sok utazás, a sok hasznos tapasztalat emlékezetes marad számomra. A szakmai tapasztalatokon túl, finnországi tartózkodásom alatt kipihentem magam, a gyönyörű tájakon, sok szép tó és erdő láttán elfeledkeztem minden gondomról. Először tapasztaltam életemben közvetlenül a népek közötti rokonság jó érzését és melegségét.

634.0.901(485)

A SVÉD FAGAZDASÁGRÓL

Dr. Szőnyi
László

A svéd fagazdaságról sokat tudunk. Kevés olyan területe van azonban, amelyről minden lényegest ismernénk. Az alábbiak is csak néhány benyomást rögzíthetnek. Utalni kívánnak azonban a részletes tanulmányozás szükségességére, lehetőségére.

Az erdei termékek exportja tekintetében Svédország a világ egyik vezető állama. Innen származik a világ cellulózexportjának 27⁰/₀-a, a fa- és papírexport 11⁰/₀-a. A faipari termékek $\frac{3}{5}$ -részét külföldön értékesítik, csaknem kizárólag tengeren, olcsón szállítják — rövid távolságra, főként Európában. Az erdei termékek exportértéke 1970-ben 1660 millió \$ volt, a svéd export 23,9⁰/₀-a.

A svéd faipar az ipari forradalom hatására lendült fel: a másfélezer km hosszúságú svéd tábla, tíz fő völgyének folyama szállította kelet felé, a Botteni öbölbe főként az értékes közép- és északsvéd fenyőt. A fűrészárut jégmentes kikötőkből szállították tovább. Az ország területének még ma is több, mint a felét borítja erdő, amelynek fennmaradását időben kellett biztosítani: 1859 óta

működik az egész állam területén *egységes erdészeti igazgatás*, a vágásterületeket 1903 óta törvény rendeli haladéktalanul felújítani. Közel 70 éves a független, *állami erdőfelügyeleti szervezet*, amely a törvényesség megtartatásán kívül az állami célkitűzések ipari és magánerdőkben való érvényesítése érdekében közreműködik többek között a készletfelvételekben, a tervezésben, szervezésben, a szaporítóanyag termelésében, az állami támogatás közvetítésében, tanácsot ad, oktat és műszaki segítséget nyújt. 1963 óta ez a szerv látja el az állami erdészeti iskolák felett is a felügyeletet. A *vadászati felügyelet* 1966 óta az Állami Természetvédelmi Hivatal feladata.

Svédországban sajátos, *közös piaci érdekeltségű gazdaság* alakult ki. Ebben a rendszerben az állami (25%), a nagy részvénytársaságok kezében levő „ipari” (25%) és a magánkézben levő (50%) erdők együttműködnek — mindegyik szektor részére igen előnyösen.

Az *állami erdők*ben például az 1968-ban hozott parlamenti határozat nyomán kapott szerepet a vállalati gazdálkodási elem. A többi szektorokkal szembeni szabad versenyben kell működniük, ennek elősegítésére az állami gazdaságokat sem terhelik nagyobb korlátozásokkal, mint amelyek a többiekre is fennállanak. Az állami erdők gazdálkodását is következetesen a nyereségre állították át. A vágásforduló rövidebb lett. Drasztikusan csökkentették az időközi vágások számát és a véghasználatra összpontosítanak. Ez a termelés motorja. Nagyságát az ipari szükséglet és a viszonylagos kiegyenlítettségre törekvés szabják meg. Következetes kiváncsóság: kevés számú, nagy vágásterületen, okos célgépekkel dolgoznak, magas fokú szervezethez. Tíz év alatt harmadára csökkent a munkáslétszám. Ma 6000 fő éves szerződéses, jól képzett munkás dolgozik jó ellátásban az erdőn. Teljesítményük öt évvel ezelőtt 1,9, ma 5,3 m³/nap. Az erdészeti jellegű, helyi szervek minden mellékfeladattól mentesek, csak a fakitermeléssel és az erdőfelújítással foglalkoznak.

Az állami erdőgazdálkodás hatékonyságát javítja, hogy az 1968. évi határozat további rendelkezései szerint együtt kell működniük az *állami feldolgozó iparral* (ASSI). Közös feladatuk „a legjobb gazdasági eredmény biztosítása hosszú távon”, amelynek során „üzemgazdasági tekintetben megfelelő éves eredményt” kell elérniük. Az ASSI vásárolja fel az állami erdők fatermésének negyedét. A minden nagy tájra fokozatosan kialakítandó *állami erdőgazdasági és faipari kombinátok*ban mindkét fél — belső egységeik is — önállóak. Központi irányítójuk a „felügyeleti tanács”, amelynek 5 főosztálya van: eladási, termelési, műszaki-fejlesztési, közgazdasági és személyzeti. Mindkét egységnek önálló felügyeleti tanácsa is van, ezek tagjai azonban nagy részben a két vállalat tekintetében egyaránt illetékesek, egyben a központi tanács alkalmazottai is. Szoros tárgyi kapcsolat osztályszinten alakul ki, pl. a kereskedelmi, feltárási tevékenységet illetően. A kombinát terve több évre készül, biztosítja az ipar folyamatos ellátását, a kitermelést és a szállítást. Egyidejűleg dolgozzák ki a több éves pénzügyi-jövedelmezőségi prognózist. Az erdőgazdaságok számát 1969 óta 104-ről 68-ra csökkentették.

A fagazdasági vertikum még nagyobb gazdasági hatékonysággal teljeseedik ki a *Svéd Erdőbirtokosok Szövetségében* (SSR). Magánerdők főként a nagy hozamú, déli ország részen vannak, ezekből származik az ország évi fakitermelésének 60%-a. A kis birtokokra nehezedő terhek már a 20-as években tömörülésre kényszerítették a tulajdonosokat. Ma 12 társulás van, legnagyobb a dél-svédországi. Ez fogja össze a birtokosok negyedét és a magánerdőknek majdnem a felén, a legnagyobb hozamú erdőkben gazdálkodik. A fatermés hasznosítására építették ki saját ipari vállalataikat: a szövetség nemcsak termel, de az áru

egyenletes és maradéktalan értékesítéséről is gondoskodik. Minden egység természetesen ennek a szektornak a kombinátjaiban is önálló, de munkája teljesen koordinált. A szövetség keretében működik többek között 10 fűrészüzem, 3 forgácslapgyár, három papírgyár, egy házgyár. A szövetség évi forgalma 1970-ben 215 millió \$, alkalmazottainak száma 6000 volt. A forgalom 1975-re 440 millió \$ lesz a prognózis szerint. Egyedülálló élmény a számítóközpont: az erdőgazdaságok és a hatalmas ipar a hétfégi nyersanyag- és árumérleg alapján kapja hétfőn a heti termelési, szállítási stb. tervet.

E nagy technikai felkészültségű és magas fokon szervezett gazdaság erdészeti vezetőit a stockholmi *Királyi Erdészeti Főiskola* képezi. Öt intézet jellegű tan-szék-csoportja van: biológia-kémia, erdőművelés, erdőrendezés és statisztika, valamint a gazdasági hatékonyság és közgazdaságtan. A Főiskolán folyó oktatás, még inkább a szakmai nevelés tartalmát és légkörét az határozza meg, hogy az utóbbi években egyre nagyobb súlyt kapott a gazdasági hatékonysággal (!) és az ökonómiával foglalkozó tantárgycsoport. Ennek vezetője ma a Főiskola rektora. E tantárgycsoport keretében folyó kutatás és közgazdasági elemzés közvetíti a felsőoktatásba a piacorientált gazdálkodás olyan problémáit, mint pl. a gazdasági döntéseknek kombinált típusok és gazdasági helyzetek szerinti kialakítása, termelésszerkezetre, termelési rendszerekre, infrastruktúrára vonatkozó, valamint munkatudományi elemzések, optimális variánsok. A pénzügyi (piaci) háttér változásaira való érzékeny reagálást jelzi pl. az is, hogy az erdőrendezés szintézise többek között az egyes erdőművelési eljárások várható hatása a hozam-változásokra, erdőbecslésben pedig a termelési rendszereket kísérő, primér termékszerkezet rövid- és hosszútávú tervezése. A Főiskolán folyó kutatás programozott, alapkutatói tevékenysége figyelemre méltó. Felszereltsége szerény, de igényes, az információ és a munka szervezettsége, fegyelme és az eredmények feltárása magas szintű.

A *védelmi funkcióval* kapcsolatos tevékenység abban nyilvánul meg, hogy az északi tájakon — ahol a déli 60—70 évvel szemben 120—130 év alatt nő meg 30 cm vastagra a fa — az állami erdészet gondolja az erdőket, vásárolja fel és telepíti be a gazdaságtalan szántókat, réteket. A költségeket a költségvetésből fedezik.

Az *üdülési, szociális funkció* keretében folyó munka egyszerűbb. Az erdőket a maguk „érintetlenségében” igyekeznek megtartani, azokban mindenki szabadon mozoghat. Fogadóberendezéseket az út építője alakít ki. Feltűnő ezek egyszerűsége, célszerűsége és mindenekelőtt az egész környezet tisztasága, rongálatlan volta. A kék vízben tükröződő, három zöld fenyő és a „Tartsátok tisztán Svédországot” feliratú, fehér matrica mindenütt szembetűnik. A természet szépségeit több 100 km hosszú turistaösvény tárja fel, de jó utak viszik be az erdőbe a svédeknek azt a nagy hányadát is, akik a kocsiból élvezik a természetet.

A 16 *nemzeti parkot*, mintegy 6000 km² területen, valamint több *rezervátumot* az állami erdészet kezeli. A hosszú ideig csak kutatók és kisszámú üdülőközönség számára hozzáférhető területeket társadalmi nyomásra autó- és turista-utakkal tárják fel, menedékházakat építenek. Új természetvédelmi törvény van, határozatait az állami erdészet és a Természetvédelmi Hivatal közösen érvényesítik. Minden költséget az utóbbi visel.

Mindezt halk szavú svéd munkálják. Jól képzettek és korszerűek, nyelvet ismerők, világot látottak, kezdeményezők, szívósak. Emberi kapcsolatok kialakítására készek. Észak gyermekei, de szívük meleg, mint a fenyveseik nyírfás tisztásain meghúzódó kis házaik kandallóiban elroppanó nyírgally parazsa.